СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVIII. Ч. 102. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 3 травня 1930. VOL. XXXVIII. No. 102. Jersey City, N. J., Saturday, May 3, 1930. THREE CENTS.

НАЙГІРШІ ЧАСИ ЕКОНОМІЧНОЇ ДЕПРЕСІЇ ВЖЕ МИНУЛИ

ТАК КАЖЕ ГУВЕР І РОБИТЬ ЗАХОДИ, ЩОБ ОМИНУТИ ЕКОНОМІЧНІ КАТАСТРОФИ.

ВАШИНГТОН. — Перзидент Гувер виголосив перед Торговельною Палатою Злучених Держав промову, в якій підчеркнув, що вже перейшла велика економічна заверуха та що богатства краю, інтелігенція і характер американського народу дають повну запоруку, що Америці стелиться новий шлях добробуту.

Президент подав, що безробіття зменшується та що тепер переводиться при помочі цензусу точну статистику безробітних, щоби в той спосіб знайти розвязку цього питання. Гувер заявив, що кредит є тепер дешевший, а це повинно мати добрий вплив на розвій промислових підприємств.

Далі президент подав, що він задумує створити економічну комісію як дорадче тіло, яке не допустило би до економічного краху, а реґулювало би торговлю і промисл. До такої комісії покличеться самих знавців, а це, бизнесменів, економістів та представників робітництва й хліборобства.

Крім того згадав ще президент про лихі наслідки біржевої спекуляції та про цю відрадну обставину, що за такий короткий час вдалося здержати велику катастрофу, в яку готова була втягнути цілий край непогамована спекуляція.

СПОКІЙНІ ПЕРШЕМАЙСЬКІ ПАРАДИ.

АМЕРИКАНСЬКІ ВЕТЕРАНИ ЗІБРАЛИ ЯКИХ 30,000 МАНІФЕСТУЮЧИХ АМЕРИКАНСЬКИЙ ПАТРІОТИЗМ, А КОМУНІСТИ НАСТЯГАЛИ 75,000 ПРОТЕСТУЮЧИХ. АРЕШТОВАНО 50 ОСІБ ЗА ДРІБНІ ПРОВИНИ.

НЮ ЙОРК. — Нюйорські першемайські паради, зприводу яких було стільки побоювань з боку поліції, пройшли в небувалім спокою. Поліційний комішенер Гвейлен тільки підсміхався, приглядаючись десяткам тисяч парадуючих, бо нічого иншого не мав до роботи. По його обчисленням в поході ветеранів чужинецьких воен машерувало 10,000 людей, а приглядалося параді на самім Юніон Сквер 20,000 людей. Разом взяло отже участь у тій маніфестації американського патріотизму 30,000 людей. З горожан чужинецького походження підносять американські часописи Росіян, вчисляючи їх до білогвардейців і начисляють їх на 4,000. Їх то витали особливо сердечно. Над білоґвардейцями, коли вони йшли в поході, літали літаки з московськими летунами зі штабу Сікорського. Сам Сікорський виголосив протестуючу проти большевиків бесіду. Між иншими бесідниками особливо підносять конґресмена Гемилтона Фиша, котрий домагався від конґресу закона про депортацію всіх чужинецьких аґітаторів.

Американські часописи не подають нічого про участь Українців в демонстрації ветеранів. На ділі взяло участь кілька сот Українців. Жіночий відділ провадила п-ні Зіна Лисюк, а чоловічий п. Микола Воробець. Український відділ можна було пізнати по написі й стяжці на таблиці та синьо-жовтих стяжках на раменах.

В поході комуністів взяло участь по обчисленню Гвейлена 30,000 людей, а 45,000 приглядалося маніфестації. Кажуть, що в комуністичній маніфестації не було навіть дві тисячки справжніх комуністів, а решту творили робітники, котрі є того погляду, що день 1-го мая є робітничим святом, призначеним на робітничу маніфестацію.

Комуністи несли свої червоні прапори та карикатури Гвейлена, Ґувера, Вокера і т. п. Музика грала інтернаціонал, а бесідники виступали проти капіталістичної системи й хвалили комунізм та совіти.

Соціялісти святкували окремо, зібравши яких 6,000 робітників.

Арештовано коло 50 комуністів, головно молодих хлопців, за поширювання комуністичної літератури.

НАДХОДИТЬ ЛІТО.

НЮ ЙОРК. — Зима переміняється відразу в літо. По студени настала наґла зміна, яка принесла задуху, бурю і громи, котрі нанесли богато шкоди. Наслідком удару ґрому згинув на Лонґ Айленд фармер Джозеф Сінатієнто.

ГРОШІ ДЕШЕВІЮТЬ.

НЮ ЙОРК. — Федеральний Резервовий Банк знизив процентову стопу на 3%. Від 1925 року не було ще такої низької процентової стопи.

ЧЛЕНИ КАБІНЕТУ ПРО ПРОГИБІЦІЮ.

ВАШИНГТОН. — Капітан Вилієм Стейтон, голова ради директорів Товариства для боротьби з прогибіцією, заявив перед сенатським лабіїстичним комітетом, що він знає, що 6 членів кабінету Гувера не вірить в успішність прогибіції. Ними є: Стимсон, Дейвис, Лемонт, Мелон, Бравн і Едемс.

$252,572 НА ВИБОРИ.

ВАШИНГТОН. — Миссис Рут Генна Мек Кормик заявила перед сенатським комітетом для провірення виборчих видатків, що вона видала підчас своєї правиборчої кампанії $252,572. Її противник, сенатор Денін, котрий перепав при виборах, подав, що видав тільки $24,495.22 і то з своєї власної кишені.

ВЯЗНІ ВЕРТАЮТЬ ДО РОБОТИ.

КОЛОМБОС. — 300 вязнів вернуло до роботи. Пасивний опір вязнів, який тревав 9 днів, закінчений. Ґовернор Купер подає, що вина за події в Огайо спадає головно на леґіслятуру, яка не хотіла признанити фондів на розбудову тюрми.

БРАК ДОБРИХ ПРІЧЕРІВ.

На Загальних Зборах презбитеріянської церкви в Филаделфії піднесено справу кваліфікацій провідників. Ствержено, що мала платня відтягає від того становища здібніших людей, а притягає таких, які не мають відповідного теольоґічного образовання. Майже одна четверта частина проповідників саме не має такого образовання.

ПОВСТАННЯ В ПЕРСІЇ, ЧИ В ТУРЕЧЧИНІ?

Так питається турецька преса, довідавшися, що відомий англійський полковник Лоренс знаходиться тепер на кордоні Персії та Туреччини, в Іраку, серед напівдиких арабських племен. Лоренс відомий з того, що в часи світової війни орґанізував повстання Арабів в Іраку проти Туреччини. Це він описав в своїй книжці „Ріволт ін де Дезерт". Тепер турецька преса бє на ґвалт, думаючи, що він орґанізує нове повстання Арабів.

ДО ПОБУДОВАННЯ ПАМЯТНИКА КОЦЮБИНСЬКОМУ.

Центральне бюро в справі увічнення памяти Коцюбинського остаточно визначило проєкт, за яким побудують памятник Коцюбинському у Винниці. Є це проєкт студентів Одеського інституту ІЗО. Комісія експертів має доручити авторам вказівки щодо дальшої детальної розрібки проєкту.

ГАСТРОЛІ ДЕРЖАВНОГО ДРАМАТИЧНОГО ТЕАТРУ ІМ. ЗАНЬКОВЕЦЬКОЇ.

На початку травня в Харкові гастролюватиме держтеатр ім. Заньковецької, що нині перебуває в Полтаві. За 8 років свого істовання театр обїздив майже усю Україну, а головним чином Донбас, Криворіжжя, Запоріжжя й Дніпропетровщину.

З ЗАЗДРОСТИ.

У Штрасбурґу перед роком вийшла заміж вродлива і талановита оперова співачка Люція Девінська. По році вона почала зраджувати свого скромного чоловіка, який був такий заздрісний, що коли на днях побачив свою жінку в товаристі любовника, облив її лице вітріолем. Невірна жінка втратила зір.

РОЗБІЙНИЧИЙ НАПАД НА АПТИКУ У ВІННІПЕҐУ.

Самітний розбишака, який мав лице частинно заслонене хустинкою, намагався обрабувати аптику Дженкінса, 869 Шоборн Ст., в Вінніпеґу в 11 годині в ночи 2 квітня і коли клерк Віліям Гвитком ставив опір, розбишака смертельно пострілив його. Відтак розбишака втік.

На слідуючий день поліція арештувала в злуці з сею справою Михайла Гречука, який теж називає себе Майкі МекКай, і поставила проти нього обвинувачення, що він намагався застрілити Гвиткома, одначе Гречук випередив се обвинувачення тим, що признався до недавного обрабовання одної ґазолінової стації. Гречук вибрав сумаричну розправу, та сю розправу здержується, поки не покажеться, чи Гвитком буде жити, чи ні.

Обвинувачений є старий знакомий поліції. Чотири роки тому був засуджений за обрабовання стріткари, а недавно зістав був обвинувачений за обман і дістав суспендований вирок на два роки. Наперекір свому українському імени Гречук походить з польської родини.

ВИКОРИСТОВУЮТЬ ЖІНОК І ДІТЕЙ.

Е. Гвитмен, заступник президента бавовняної компанії „Вилієм Гвитмен Компані", говорив перед бавовняними промисловцями в Бостоні, що на Полудні руйнують цілий бавовняний промисл, бо вживають до нічної фабричної праці жінок і дітей.

СТО МІЛІОНІВ ДОЛЯРІВ ПРОТИ БЕЗРОБІТТЯ.

Після зими, підчас якої Канада відчувала в значній мірі всесвітню проблєму безробіття, являється можливість, що незадовго годі буде дістати робітника.

Правительство Канади, обі залізничі системи, портові комісії та приватні корпорації приготовляються до робіт, що будуть коштувати до сто міліонів долярів, а потребувати будуть до сього стільки робітників, що їх може навіть забракнути. Сама Канадійська Тихоокеанська Залізниця уплянувала видати $12,500,000 на нові ваґони і льокомотиви та на їх розвинення сталевого, залізного і деревляного промислу, не вчисляючи сум, що є призначені на будову та викінчення численних галузей. Подібну програму поставила перед собою й Канадійська Національна Залізниця. Обі залізничі корпорації намітили видати сього року $50,000,000. В те не включається будови нової стації Канадійських Національних Залізниць у Монтреалі, яка сама має коштувати пятьдесять міліонів долярів. Кілька міліонів підуть на будову доків та елеваторів в Чорчіл. Департамент маринарки має також вложити пять міліонів долярів в поглиблення ріки св. Лаврентія для більших кораблів. Пять міліонів іде на термінальні будівлі в Прескот, Онт. Улучшення портів в Монтреалі, Квебеку, Ст. Джан, Галіфаксі та Венкувері має коштувати дальших 25 міліонів долярів.

ПЛИВУЧИЙ САНАТОРІЙ НА ДНІПРІ.

Червоний Хрест почав здійснювати думку побудовання на Дніпрі першого пливучого санаторія. Його будують в майстернях Держпароплавства. Він матиме три поверхи. В нижчому поверсі будуть усі лікарські прилади й обслугування приміщенння, на другому 125 санаторських ліжок, а верхні використовуватимуть для відпочинку на вільному повітрі.

ЗА ВЕЛИКУ БУКВУ В НАЦІОНАЛЬНІМ ІМЕНИ.

Ніґри в Америці ведуть пропаганду, щоби в ґазетах і книжках їх расове імя писали великою початковою буквою (Ніґро, а не ніґро).

Вже богато дневників і журналістів на се згодилось, а між ними нюйорський Таймс і кілька инших дневників.

Се так Ніґри дбають про своє імя, а Москалі завели в себе писати „русский" (себто Росіянин або Москаль) малою буквою. Вони завели звичай писати малою початковою буквою також імена всіх инших національностей. За Москалями з якогось дива пішли в сій звичці Українці. Всі культурні народи у світі пишуть імя Українець великою буквою, тільки самі Українці, ідучи за Москалями, зачали писати своє національне імя малою буквою.

КОНЦЕРТ РУСНАКА.

Заходами Укрфілу з 10. квітня починаються на Україні в Харкові ґастролі співака Ореста Руснака. Руснак — походженням з Буковини — музичну освіту здобув в Празі, а потім в Міляні. Нині він посідає визначне місце серед тенорів, що працють у Німеччині.

ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПРИСУДУ В ПРОЦЕСІ ТУКИ.

Перед апеляційним судом у Братіславі відбулася поновна розправа проти бувшого словацького посла д-ра Туки. Апеляційний суд затвердив присуд суду першої інстанції, який засудив д-ра Туку на 15 літ вязниці.

ЯК СЕЛО БОРОНИТЬСЯ.

Харківський „Комуніст" подає цілий ряд вісток з ріжних околиць України про те, як селяне винищували свою худобу, щоби не віддати її примусово в колєктиви.

Особливо звертає на себе увагу, — пише „Комуніст", — нищення молодняку. Коли за вересень і жовтень на Дніпропетровщині зарізано було 4 тисячі голов молодої рогатої худоби, то за листопад і грудень зарізано вдвоє більше. Скількість забитих свиней у листопаді і грудні майже в десять разів більша, ніж у вересні і жовтні.

На Одещині останніми часами почали забивати і коней.

На Сумщині (Харківщина) знищення робучих коней тревае. В селі Петрівщині на Зіновівщині куркулі порізали всі свої вівці.

На Винниччині (Поділля) є такі випадки, коли сільради видають куркулям посвідки, що в них свині поздихали, а справді сих свиней зарізано.

НОВИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ПРОЦЕС.

Процес проти сімнацятьох обвинувачених у звязку з вибухами бомб на Сх. Торгах у 1929 році зачнеться у львівському окружному суді з початком червня 1930 року. Акт обвинувачення закидує обвинуваченим злочини з §§ 58 ц. 59 б, к. з. (державна зрада, приналежність до УВО), з §§ 4, 5, 6 к. з. (динамітовий) та 166 і 167 (підпал).

На лаві обвинувачених засядуть: 1) **Роман Йосиф Біда**, ур. 1905 р., без заняття; 2) **Тарас Крушельницький**, ур. 1909 студ. унів.; 3) **Володимир Попадюк**, ур. 1901, студ. унів.; 4) **Михайло Терещук**, ур. 1906, ґімназ. абітурієнт; 5) **Іван Вацик**, ур. 1898 р., рільник; 6) **Йосиф Наорлевич**, ур. 1907, огородник; 7) **Вол. Махніцький**, ур. 1902, машиновий механік; 8) **Йосиф Кирилюк**, ур. 1905, лісничий, без заняття; 9) **Стефанія Шушкевич**, ур. 1909, студентка унів.; 10) **Роман Качмарський**, ур. 1908, власник крамниці обуви; 11) **Михайло Колодинський**, ур. 1902, студент унів.; 12) **Лев Гошовський**, ур. 1909, переплетник; 13) **Володимир Лемішка**, студ. унів.; 14) **Степан Мирослав Огородник**, ур. 1909, студ. Муз. Інст. ім. Лисенка; 15) **Юрій Онишкевич**, ур. 1909, абсольвент торг. школи; 16) **Ярослав Кульчицький**, ур. 1909, абсольвент торг. школи; 17) **Ярослава Кліш**, приватна урядничка. Боронітимуть обвинувачених: д-р Гвоздецький, д-р Федак, д-р Евин, д-р Кміцикевич, д-р Старосольський і д-р Шухевич.

ДЕНЬ ПЕРШОГО ТРАВНЯ В ЕВРОПІ Й В АЗІЇ ПРОЙШОВ СПОКІЙНО

КОМУНІСТИЧНІ ДЕМОНСТРАЦІЇ МАЛИ СПОКІЙНИЙ ХАРАКТЕР. ЛИШЕ В НЕЗНАЧНИХ ВИПАДКАХ ДІЙШЛО ДО ПООДИНОКИХ ЕКСЦЕСІВ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Підчас першетравневого походу комуністи так поводилися спокійно й ґарно, що навіть поліції довелося їх охороняти від нападів некомуністів. Лише 2,000 учасників було в комуністичному поході по місті, який ішов до Гайд Парку, щоби там відбути мітинґ. Поліція звільнила Парк для комуністів і підчас їх мітинґу не допускала туди їх противників.

Лише невеличкій ґрупі антикомуністів пощастило пробратися до парку, але коли вони підняли бешкет, щоби не дати говорити комуністичним промовцям, поліція їх випровадила з парку. Далі вже вона спокійно прислухувалась, як комуністичні промовці нападали на анґлійський уряд, на поліцію й т. д.

ПАРИЖ (Франція). — З огляду на заборону вряджувати першетравневі походи, демонстрації та мітинґи, день пройшов у столиці спокійно. Вулиці міста охороняли поліційні та військові патрулі. В кількох випадках були припинені дуже легко спроби комуністичних аґітаторів улаштувати летючі мітинґи.

Кілька днів перед першим травнем поліція арештувала більшість активних комуністичних аґітаторів, орґанізаторів та лідерів. Загальне число арештованих виносило до 300 душ. Це паралїжувало комуністичну підготовку до першого травня. Таксамо спокійно пройшов цей день і в инших містах Франції, хоч робітництво в більшости святкувало його, але як звичайне свято, не відкликаючись на комуністичні заклики та аґітацію.

БЕРЛІН (Німеччина). — З дозволу влади першого травня відбулися великі демонстративні походи не лише комуністів, але й антикомуністичних ґруп. Поліція охороняла комуністів і не допускала инші ґрупи приближатися до них, щоби вони не напали на комуністів.

В Люстґартені відбувся величезний комуністичний мітинґ, на якому промовляло кількох промовців, котрі, як звичайно, атакували уряд та поліцію, але на це ніхто, крім самих комуністів, не звертав уваги. По відомостям з инших міст та з промислових районів день першого травня пройшов скрізь спокійно й ніде не було заворушень.

ВІДЕНЬ (Австрія). — В Австрії й скрізь в державах полудневої Европи день першого травня пройшов спокійно. У Відні на мітинґу комуністів було яких 1,500 душ. Коли комуністи робили свій похід по Рінґштрасе, то в них дійшло до сутички з соціялістами, але поліція відразу привернула лад.

МАДРИД (Еспанія). — День першого травня пройшов спокійно. Уряд не дозволив вуличних демонстрацій, а відбулися лише мітинґи в закритих помешканнях.

ВАРШАВА (Польща). — Порівнюючи з останніми двома роками, день першого травня пройшов у Польщі спокійно. У Варшаві відбувся 15-тисячний похід соціялістів, які протестували проти режіму Пілсудського та домагалися привернення нормального парляментарного ладу в Польщі.

Спроби комуністичних аґітаторів викликати заворушення та сформувати комуністичні демонстраційні ґрупи, поліція припинила без особливого спротиву зі сторони комуністів.

ШАНҐАЙ (Китай). — На території, яка знаходиться під зарядом націоналістичного уряду, день першого травня пройшов спокійно. Лише місцями поліція перевела деякі арешти комуністичних аґітаторів та лідерів.

МОСКВА (СССР). — Тут відбулася величезна першотравнева демонстрація, орґанізована урядом при участи червоної армії та урядовців державних установ. Велику першотравневу параду приймав Сталін, Риков, Калінін та инші комуністичні лідери і члени уряду.

Параду розпочато промовою военного комісаря Ворошилова, після чого в першу чергу проходила червона армія. Сталін також був одягнений у военний уніформ, прибираючи увесь час позу Наполеона.

ПРОРОКУЮТЬ ІТАЛІЙСЬКО-ФРАНЦУСЬКУ ВІЙНУ.

ПАРИЖ (Франція). — Нова програма розбудови італійської фльоти, яку щойно ухвалив італійський уряд, викликала велике занепокоєння французької преси. Ґазета „Ле Аксіон Франсе" говорить, що Італія готується в 1936 році розпочати війну з Францією. Вона цю війну виграє при помочі Еспанії та Німеччини й при невтралітеті Анґлії. По війні Франція буде цілковито знищеною державою, а Німеччина збудує собі величезну державу, яка буде простягатися від Салонік та Італії аж до Букарешту.

Таксамо занепокоєна й преса лівого табору, хоч вона не так песимістично дивиться на майбутнє Франції, бо вірить в локарнський та инші міжнародні догори. Для заспокоєння своїх читачів наводить заяву військового міністра про те, що охорону й укріплення кордону Франції в Альпах усе більше уліпшують.

ВІЙНА БЕЗ ОГОЛОШЕННЯ ЇЇ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — На засіданню комісії Ліґи Націй польський делеґат Сокаль заявив, що всі постанови Ліґи можна легко обійти, коли провадити війну, не оголошуючи її, що вже робила Італія, захоплюючи острів Корфу, або Югославія, посилаючи свої війська в Альбанію, чи Греція, обстрілюючи з гармат болгарську територію.

Йому відповідали представники Анґлії та Франції, що, мовляв, все таки Ліґа не допустила до проголошення війни й припинила її в самому зародку.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	0 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

Телефон „Свободи", Montgomery 498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВАРШАВСЬКО-МОСКОВСЬКИЙ СМОРІД

У комин большевицького посольства в Варшаві хтось положив бомбу. Відкрито її, заким вона вибухла. Большевицька преса сейчас зняла страшний рейвах. Мовляв, всіх нас рознеслоби на кусники. Поляки хочуть нас висадити в воздух Поляки хочуть спровокувати нас до війни. Гевалт. Поліція!

Польська поліція, чуючи такий рейвах, кинулася на слідство. На кого тільки большевики показували пальцем, Поляки пішли проти нього з ревізією. Перепитували „петлюрівців", перепитували „білогвардейців", що живуть на іміграції в Польщі, мишкували серед своїх таки, але нічого не відкрили.

Тимчасом знатоки вибухових матерій відкрили, що бомба не могла не то висадити цілої большевицької амбасади в воздух, але навіть вивалити комина. Що найбільше вона могла зробити, то хіба дещо гуку й смороду. Як польська преса зловила сю вістку, то вона вже не шукала виновника замаху ні між „петлюрівцями", ні між „білогвардейцями", ні між польськими ворогами большевиків, а просто між самими таки большевиками. Мовляв, справдішні вороги, підкладаючи бомбу, булиби певно підложили справдішну бомбу, а не тільки жабу для гуку й смороду. Таку бомбу підложити могли хіба одні таки большевики, з ціллю їх зробити себе жертвою замаху та викликати співчуття до себе.

Польський уряд не міг виступати проти большевиків з такими виразними обжалованнями, бо се викликалоби неприємні для нього політичні замотання. Замісць того він виступив зі запевненнями, що він буде шукати винуватців та їх остро покарає, як найде. Тимчасом, запевняв уряд, він оберігає большевицьку амбасаду, як своє око. Московський рейвах заспокоївся. Кричати далі, що Польща хоче війни проти Москви, булоби нерозумно. Ще „комсомольці", „мальчікі", пищали дещо, але їм сказано „малчать!", і вони затихли.

Варшавсько-московський інцидент перейшов без дальших наслідків. Однак він усе таки розкрив одно, а то саме, що ні Москва ні Польща не хоче війни. Що й одна й друга її бояться. Сей інцидент показує, що Москва дурить народи, поневолені Польщею, що вона їх думає визволяти, бо на ділі Московщина боїться війни, бо через неї вона не тільки може не заробити, але й втратити те, що вона тепер має награблене Польща теж дурить своїх „білогвардейців" і своїх „петлюрівців", що вона буде їх визволяти, а на ділі вона боїться війни, щоби через неї не втратити того, що вона вже награбила. Варшавська бомба в сей спосіб показала ще раз, що всякому грабіжникови ближче до другого грабіжника, як до ограбленого. Злодії мусять держатися купи, бо коли злодії почнуть дертися між собою, то окрадені можуть попробувати позбутися злодіїв.

ДО РОЗБУДОВИ НАШОГО ЕКОНОМІЧНОГО ЖИТТЯ:

1. Інвестмент Трост.

Ще перед 50 роками переведено в Англії в життя ідею так званого інвестмент тросту. А тепер трости користуються там таким же довірям населення як і великі банки. В Злучених Державах ця ідея почала проводитись в життя тільки перед 5 роками. За цей час тут зорганізовано понад 400 тростів, які мають капіталу поверх 3 біліони долярів.

Інвестмен трост, як сама назва показує, є фінансова інституція банкового характеру, яка дає змогу малому інвесторові обєднувати його невеликі гроші з великою кількістю йому подібних інвесторів і в той спосіб утворювати більший капітал, який зможе — дякуючи свойому розмірові — бути інвестований в спосіб до цього часу можливий тільки для банків, асекураційних компаній та багатих інвесторів.

Інвестмент трост веде свій бизнес в той спосіб, що спродує свої власні шери, а одержані за них гроші зараз же інвестує в ріжні галузі промислу і по можливости в ріжних державах: кождий доляр уділовця поділений на кільканацять ріжних підприємств. Кожда частина його доляра має право до зисків кождої фабрики, в якій трост має інвестмент. Кождий член тросту бере пропорціональну участь в зисках у ріжних фабриках, у ріжних галузях промислу і по ріжних державах. Уділовці тросту спільно володіють шерами і бондами, які трост закупив за їх гроші. Таким чином власні шери тросту є в дійсности цертифікати, що посвідчують, на яку суму уділовець є співучасником компаній, в яких трост має інвестмент.

2. Забезпечення уділовців.

Інвестмент трост, як і банк, розпреділює свій інвестмент такими малими частинами в кожде окреме підприємство, що майже уникає риску. Коли одна галузь промислу матиме малі успіхи, то друга може принести значні доходи. Як одна фабрика не збогатилася, то друга розвинулася понад сподівання. Коли в одній галузі промислу є застій, то в инших буде розвій. Як в одній державі нема розвою наслідком економічних та політичних обставин, то в инших може бути великий розцвіт. Це все забезпечує не тільки вложені гроші членів тросту, але й дохід з тих грошей. Диверсифікація є одним з найголовніших принципів інвестмент-тростів.

Трост інвестує свої гроші як і банк, тобто він не спекулює на шерах, а купує їх тому, щоби бути спільником вибраного ним підприємства. Він купує уділи за готівку і як дійсний інвестор тримає їх роками, а через те мало цікавиться щоденними змінами цін на біржі. Замісць біржі він цікавиться бизнесом компанії, її розвитком і виглядами на будуччину.

Заробіток тросту полягає в дивіденді на шери і зрості вартости самого підприємства, бо коли підприємство зростає, то й ціни на його шери колись неминуче зростуть. Спекуляція часто тимчасово підвищує або спускає ціни шерів незалежно від стану підприємства, але стало зростають в ціні уділи тільки тих компаній, які дійсно збільшують свої обороти та чистий прибуток.

3. Обмеження заряду.

Звичайно трости мають слідуючі обмеження:

1) Зарядові тросту не вільно ризикувати грішми тросту в цей спосіб, щоби він купував на „марджин" або продавав в долину на „шорт".

2) Не вільно більше як 10 процент всього капіталу інвестувати в одно підприємство.

3) Не вільно більше як 25% всього капіталу спілки інвестувати в одній галузі промислу.

4) Найменше 50% всього капіталу мусять бути розміщені в таких підприємствах, які заплатили дивіденди що найменше через попередних пять років і які є приняті на великих світових біржах.

Інвестовані в такий спосіб гроші підлягають великому числові чинників, які забезпечують і вложені гроші і дохід з них.

4. Потрібний досвід.

Чоловік, що має для інвестменту яких 100, 1000 чи кілька тисяч долярів, не може розмістити своїх грошей в ріжних промислових підприємствах. Це квота замала. Крім того інвестувати свої ощадности в ріжних галузях промислу та підприємствах для поодинокого чоловіка є дуже тяжко. Він занятий своїми буденними справами і не може досліджувати промислу, не може стежити за розвоєм фабрик, копалень та инших підприємств. Він не має часу, не має змоги і не все вміє слідити за фінансовими звітами компаній, за розвоєм промислу, за появами нових винаходів, за новими тарифами, за новими економічними договорами і иншими справами, які мають вплив на економічне життя країни і на розвиток її торгу та промисловости.

Все на світі міняється, а через те всякий інвестмент вимагає постійного і невпинного догляду. Ідея інвестмент-тросту прийшла на допомогу тим, хто не задоволяється процентом на ощадній книжці.

Керовники тросту, як і банку, мусять завше слідкувати за світовою економікою та політикою, бо їх завданням є предбачати розвиток подій і по можливости уникати інвестменту в ті підприємства, які через ті чи инші причини не мають добрих виглядів на будуччину.

5. Шлях до незалежности.

Отже тепер, через інвестмент трост, за допомогою його фахових керовників, малому інвесторові є відчинений шлях, по якому раніш ступали тільки банки, великі компанії та багаті люде.

Ми, американські Українці, маємо тут добрий ґрунт для утворення свого власного тросту, потрібно тільки доложити до цього деякого труду. Притягнення наших дрібних інвесторів до тросту відтягне їх в першу чергу від спекуляції, а далі допоможе їм збільшити їх матеріяльний добробут. Дотого вони будуватимуть заразом власний український фінансовий осередок, який згодом дасть нам як економічну так і велику політичну силу.

В цей спосіб ми почнемо самі використовувати наші ощадности, а не віддавати їх в найми иншим.

Коли ми хочемо бути нацією, то мусимо стати сильними економічно. Світ поважає і числиться з силою. Наші орґанізовані гроші дадуть нам ту силу. Притім не забуваймо, що історія ще раз дасть нам нагоду творити свою державу, чи то мирним шляхом чи то збройно, але в обох випадках нам потрібні будуть три речі: гроші, гроші і ще раз гроші. А ті гроші зможемо дістати в першу чергу від наших економічних орґанізацій.

М. Данильченко.

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

„КАЗЬОННОЙ ПРАЗДНІК".

Так у царській Росії називали ріжні свята установлені державою. Це були переважно дні іменин царя та головніщих членів царської фамілії, або дні, в які відбулися певні події, звязані з царською фамілією. Також уряджувалися ріжні свята, звязані з історичними подіями, в яких московський імперіялізм перемагав.

Великі „казьонния" свята відбувалися наприклад з нагоди двохсотліття перемоги московського війська під Полтавою, коли Московщина остаточно приборкала Україну, з нагоди трохсотліття „Дома Романових" і т. д.

В такі свята царська поліція та жандармерія примушувала населення прикрашати свої будинки прапорами, килимами, царськими портретами та портретами ріжних „великих діячів" Росії й т. д. Силою зганялося робітництво й урядовців на патріотичні маніфестації, а створені царською охранкою ріжні патріотичні орґанізації й навіть псевдо-робітничі мобілізували на цей день своїх членів. І такі „казьонния" свята відбувалися „величаво, патріотично й помпезно".

Та прийшов час і до бісового батька полетіли всі аранжери тих „казьонних" свят разом з їх царем-батюшкою і ріжними панами та підпанками й патріотичними орґанізаціями та иншими атрибутами цареславія. Обєднаний революційний нарід під проводом своєї революційної й свободолюбивої інтеліґенції повалив царат і став при владі.

ВІДНОВЛЕННЯ РЕАКЦІЇ.

Не довго тішилася демократія своїм пануванням. З ріжних причин вона не втримала влади в своїх руках і була повалена ґрупою теоретиків, котрі замісць тяжкої й небезпечної роботи в Росії під жандармським канчуком, сиділи собі десятками років спокійно на еміґрації, а тому й вони не взяли участи в поваленню царського правительства. Спізнилися вони й появилися лише тоді в Росії, коли Німеччина була ласкава перевезти їх туди, коли вже не було небезпеки від царських жандармів, а кожен міг свобідно провадити свою політичну й революційну роботу. Користаючись цим правом й безпекою, ґрупка комуністів-доктринерів розвинула свою шалену агітацію й при помочі царських ґенералів, царських охранників та взагалі патріотів старої Росії, які завжди стояли „за твердую власть" й єдину Росію, захопила владу в свої руки. А далі все пішло по зразкам, виробленим і випробуваним царським урядом.

Населення позбавлено всіх прав, які звязані з поняттям свободи, а натомісць запанувала страшна крівава реакція. Відновилися охранні „отделенія", відновилися кадри провокаторів, жандармерія, катування вязнів, висилки на далеке заслання, масові розстріли населення при помочі „карних експедицій", розстріли, насильства, здирання високих податків, розвязано й заборонено всі партії та орґанізації, крім урядових і т. д. Словом, віджили найстрашніші умови життя, які були в царській Росії, в часи, коли на престолі сидів божевільний імператор „Палкін", Павло перший, чи який инший деспот. Влада опинилася в руках нового „дворянства", членів комуністичної партії, в руках опричників Івана Грізного — чекістів.

ЧЕРВОНІ „КАЗЬОННІ" СВЯТА.

Ця влада так само, як і царська почала прославлювати себе на ріжних „казьонних святах". Але вона всеж таки має деякий більший досвід, ніж та царська влада, що лишила їй свою спадщину й тому свята, які працюючі маси завжди святкували навіть під царськими багнетами, розстрілами й козачими нагайками, большевицька влада оголосила „казьонними" святами й почала зганяти на них своїх підданих. Вона свідомо спровокувала й свято трудячихся „першого травня", зробивши його „казьонним святом", перехоплюючи тим з рук трудячихся їх першетравневу традицію.

Та прийде час і свобідні працюючі маси бувшої Росії будуть святкувати своє робітниче свято навіть тоді, колиб проти них влада знову ставила гармати та скорострілi. Тоді це буде дійсно робітниче свято з власного бажання робітників, а не тяжкою „казьонною" повинністю з обовязком вихвалювати своїх гнобителів і найтяжчих ворогів трудячихся мас, які по всьому світі провокують і дезорганізують боротьбу цих мас за свої клясові інтереси, а в Москві називаються правительством великої російської держави.

Свято першого травня в бувшій Росії буде тоді лише дійсно робітничим святом, коли й сучасна тиранія та сучасні диктатори-деспоти підуть по слідам своїх попередників, методами яких вони користуються, щоби триматися при владі. Тоді не лише в Росії, а й по всьому світі день першого травня не буде мати на собі марки „казьонного свята", яку большевики накладають на нього й поза межами Росії, приказуючи своїм емісарам, як його орґанізувати.

Иосиф Томас.

НА ІНДОКИТАЙСЬКОМУ ВЕСІЛЛІ.

Ріка Вуні ділить головоне місто Анаму на дві окремі части: по правім боці є кілька чужинецьких домиків і осідок білого губернатора, по лівому палата анамського цісаря серед обширних огородів, окружених високим муром. На два км. дороги проти ріки розкинені хати тубильців, а між ними стоїть кілька прастарих святинь. На їх прикрашених решітках вимальований китайський змій або тигр. По тім боці ріки є осідок прастарої культури, культурних живлів (елементів), почитання добрих і злих духів і останки слави колись могутніх цісарів, яких нинішній потомок не сміє вийти зі своєї палати без дозволу свого французького дорадника. На правім березі ріки Вуні анамський нарід кланяється білому губернаторові, на лівім тигрові. Один є символом людської сили, другий божої могутности.

За цісарською палатою розсілося село тубильців. Хати по більшости побудовані з бамбусових тичок, переплетених пруттям, низькі стріхи покриті листям кокосових пальм, які побіліли на дощі, та на сонці. Закриті зеленою гущавиною бананів, арекових пальм і гібісів, щоби їх володар не бачив. Тут на краю джунглі ніхто не скаже **цоп або тигр, а з пошанівком описує його імя, називаючи його дюктей (поважаний пан), щоби не розсердився.**

В тому селі, куди вже не доходить гамір і рух цісарського міста Гю, жила гарна дівчина **Цо-Тюен-Гоа,** що значить **Гарна Цвітка** з родини Тюен. Недавно дістала це ймення. Була другою дочкою в своїх батьків, тому від дитинства кликали її **Гаі** (Друга), як це є загальним звичаєм в Індокитаю. Її молодша сестра називалася **Ба** (третя). Мала також старшого брата **Ца,** що відповідає значінню „цілий, одинокий, все", бо найстарший син після батькової смерти стає головою родини, а йому підчинена і рідна мати.

Ца був моїм провідником і перекладчиком цілий тиждень, який я провів у Гю. Провадив мене до столітніх гробів анамських володарів далеко в околиці, показував мені святині головного міста, возив мене в сампані по ріці Вуні та пояснював мені звичаї своєї країни.

Одного дня сказав мені, що буде весілля його сестри Гоа та просив, щоби я пішов у село пізнати весільні звичаї.

Гаі провела весело дітучі літа. Коли їй було пять літ, стала працювати. Щодня рано водила великого чорного буйвола з велитенськими рогами на пасовище. Часом вилазила йому на хребет, але сиділа лише позаду, щоби її буйвол не пробив загненими рогами, коли обганяє собі мухи. На пасовищі проводила цілі дні з іншими дівчатами та хлопцями зі села.

Коли підросла, помагала при праці на рижовім полі. Носила розсаду, яку старші жінки засаджували рядами в мочаристу землю, плетеним кошем черпала воду з поля вище положеного та підливала нижче поле, а дома сушила достигле рижове колосся та пересипала зерно, щоби вичистити його з полови. Вміла варити риж, чай, зеленину та приправити страву з кокосових горіхів і з овочів хлібового дерева.

Як усі Анаміти, радо жувала бетель. Нарвала горішків арекової пальми, яка росла біля хати, загорнула два-три в листя та додала трохи гашеного вапна. Ця мішанина дражнить приємно в устах, а забарвлює їх на червоно.

Колиж дозрівала, дала собіналякувати зуби на чорно, бо дівчина з білими зубами, як їх мають чужинці та собаки, напевно не вийшла би замуж. Тоді то дістала також гарне імя Гоа, а гості стали її звати Цо, дівчино. Гоа була гарна дівчина середнього росту, яку люблять в Індокитаю, повного тіла, круглолиця, в якому жевріли живі, чорні очі, трохи прикмкнені може з кокетливости, може з невинної злобности. Довге, чорне волосся було скручене на голові.

Не дивота, що залицявся до неї багатий парубок Трі-Чау. Його батьки мали два буйволи та гарні рижові поля. Сваха по довгих переговорах довела до згоди між батьками молодят. Гоя не мала тут що говорити, а мусіла слухати. Колиж звіздар (астрольоґ) порівнав дати народження молодят і виглядів, що гороскопи є корисні, не було вже ніяких перешкод для шлюбу.

Треба було виконати ще чам-мат або стрічу молодят, при чому відбулося би формальне засватання. Тому одного дня Трі Чау відвідав із своїм батьком і матірю родину Тюен, якій приніс дарунки, як каже звичай, кілька коробок чаю, арекові горішки та велику миску варених овочів (компоту). Пили чай, курили опій з маленьких люльочок або жували бетель і спльовували довкола себе червоною слиною. Вкінці пили рижове вино, яке їм ударило до голови. Умову про віддання дітей заключено.

Гоа не сміла показуватися гостям, бо годилося, щоби доглядала господарства. Не любила свого судженого та було їй все одно, кого їй батьки підшукають. Знала лише, що увільниться від своєї строгої матери, але попадеться в руки свекрухи. Була рада, що ще зазнає волі, бо звіздар установив шлюб щойно за чотири місяці.

Весілля наближалося. Її брат Ца прийшов по мене вчасним ранком, щоби мене провожати до хати своїх батьків.

Гоа тимчасом устала та відчинила коробку, в якій мала свої тоалетні тайни. Намастила собі волосся пахучим олієм із кокосових горіхів, до якого додано бразолії (дерево — Sandalum album — і краска, що добувається з його. Бразолією красять дівчата на Україні та в Галичині великодні крашанки) та заплела собі його довкола голови. Також відсвіжила лице рижовим порошком і натерла щоки червоним папером. Потім довго вдивлялася в кігті тигра, що їх ховала на щастя, бо хоронить перед недугами. Надягла по сорочці червону шовкову блюзу отворену зпереду, а також чорні широкі шаравари, які в поясі підперезала. Скоро ще запалила пахучі палочки на престолі предків, бо це проганяє злих духів.

Небаром після нашого приходу прийшов жениховий посол і приніс його дарунок, миску, на якій горить кадило.

Вибухи петард донеслися з дороги. В Індокитаю не обійдеться без них ніяке свято; чимбільше гуку, тим більше радости. Жениховий почот задержався біля громадського дому, де вбогі горожани перетягли через улицю червоні стяжки а жених був приневолений викупити собі вільний перехід. Коли весільники наблизилися, старий Тюен згідно зі звичаєм замкнув двері і жених знову платив, щоби здобути доступ до молодої. Був також святочно зодягнений, чорний сіртук і білі штани, а поверха довгий плащ із синього шовку.

Трі-Чау увійшов у хату із своїм батьком і приятелями. Одначе його мати тимчасом забралася, бо колиб у таку хвилю стрінулася з невісткою, то це означалоби йти на стрічу будучим сваркам і незгоді.

У світлиці напроти входу стояв домашній престіл, які є в усіх анамських хатах. На столі була деревляна скринька потягнена червоним ляком з китайськими написами золотою краскою. В скриньці був найбільший родинний скарб: таблички, а на них виписані імена трох останніх ґенерацій родини. Перед скринькою стояли два ліхтарі, в яких батько родини запалює пахучі палочки. Культ предків є основою набожности анамського народу.

Молодята вклонилися чотири рази низько перед престолом предків а потім двічі перед родичами молодої. Опісля гості пили та їли.

Коли їх лиця стали розпалюватися від рижового вина, Трі-Чау та його батько повстали, поздоровили всіх, як велить звичай, та пішли додому. Небаром потім зібрався почот і з молодою попереду рушив до жениховой хати. Селяни стояли перед своїми хатами, кланялися, а ракети знову вибухали.

Запрошені гості зібралися, чоловіки та жінки по обох боках престола. Молодий та молода вклякли перед невеличким столиком, на якому були уставлені страви — жертва душам предків — низько кланяючися торкнулися чотири рази чолом землі а потім поклонилися двічі родичам Трі-Чау. Потім повторили чотири ляй (поклони) перед престолом предків а батько промовив такі слова:

„Нині в щасливий день ласкавого місяця заключено це подружжа. Верба від сходу а брескиня від заходу злучили своє віття під отсею стріхою. Подружі вязи завязані, пара своєю красою подобає на два повні колоски. Під веселі звуки флейтів і ґітар тисяча возів привозить гостей, щоби складали бажання молодому, що вибрав собі дружину. Вона гарна наче цвітка брескині. Бажаємо їм богато дітей. Даємо вам, предки, знати про цю щасливу подію та просимо вас, щоби ви дали згоду на цей наш вибір і зіслали їм тисячкратне щастя. Гарні ці молодята наче сливка та бамбус, наче пара фляміңґів (огненна птиця). Вони сплетуть своє віття, так як ці дерева, та полетять разом, як ці птахи. Тісне путо їх вяже а може кохання, в якім купаються, глибоке. Небаром у щасливім сні молода жінка побачить ведмедя*). Громада дітей заповнить їх хату. Вашій охороні, предки, дякуємо за ці радощі, дайте нам усе вашу поміч. І прийміть нашу тисячекратну подяку".

Весільний обряд скінчився. Гості кинулися на миски повні страв, до яких щойно засіли душі предків.

Молодята забралися до своєї світлиці та сіли на ліжко, трохи віддалені від себе таї плечима до себе, як цього вимагає звичай. По хвилі молодша сестра увільнила їх із того прикрого положення: поклала між них миску із стравою, яку перед хвилею обітовано предкам. Коли наїлися, він до сита а вона із стидливою скромністю лише маленько, відбувся останній весільний обряд і то найважніший, бо має їх злучити оконечно. Є це обряд спільного напитку. Трі-Чау наповнив чашу рижовим вином, випив половину, а що остало, подав своїй будучій вірній дружині. Гоа трохи вагалася, згадала, що в селі є ґарніші хлопці, ніж її чоловік, якого накинули їй на силу; потім випила вино та приложила до уст хусточку, наче6 хотіла втертися та виплювала в неї все вино. Очи її спокійно світилися, бо **на її думку подружжа не заключено.** На всякий спосіб була вільна...

Рано Гоа вернулася в хату своїх батьків. Бо є звичай, що молодиця по шлюбі жиє ще три чверти року та працює у свого батька й неньки аж до першої дитини. Цей час найвеселіший в її житті: має повну волю, виходить сама, а зі своїм чоловіком сходиться лище зрідка. Як прийде на світ перша дитина, зачинається тяжче життя. Колиж іще до того первородна дитина не є хлопцем, на голову матері посиплеться повно докорів. Бо мати сина, який пізніше вдержував би культ своїх родичів і прародичів, є релігійним обовязком і умовою щастя в житті Анамітів.

*) Це значить, що їй народиться син.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

НЮ ЙОРК, Н. Й. Відділ 204 повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в середу 7 травня, в годині 8-ій вечером, в льокалі Стов. ім. Б. Хмельницького, 46 St. Mark's Pl. Всі члени Відділу мають явитися на тих зборах, та вирівнати свої біжучі та залеглі членські вкладки. М. Близнак, секр.

Мама до дитини: „Поцілуй твою няню".

Дитина: „Не хоцу, бо няня бе, як її цілувати".

Мама до няньки: „Ти беш дитину, як тебе цілує?"

Нянька: „А деж би я таке?"

Дитина: „Хібаж не луснула в писок тата?"

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

РІДНИЙ КРАЙ СВОЄ ЗРОБИВ, А МИ — ДАСТЬ БІГ!

Недавно тому жахливі вісти доходили до нас з наших рідних сіл. Повоєнна деморалізація зачала нищити наші села. Почалися грабунки і вбивства. А все те головно через горівку.

Бачили це наші просвітні, церковні й політичні установи і розпочали велику кампанію під кличем: Геть з пиянкою!

Видано осібні брошури, розписано сотки тисяч протиалькогольних відозв по селах, почалися з церковних проповідальниць проповіди, звернені до боротьби з алькогольною отрутою.

І от бачимо вже успіхи. Бачимо, як зникають з сіл корчми. А мій брат мені пише, що кождий порядний ґазда не допустив би сьогодні до такого посміховиська, щоби його побачили в селі пяним.

В нас в Америці ніби прогибиція. Але всі ми знаємо, що люди запиваються. Смертність по наших організаціях підвисшилася, а це головно через пиянство. І от тут треба добре призадуматися над тим, що то буде з нашим У. Н. Союзом і з иншими організаціями, як алькоголь зачне забирати щораз більше наших членів. Алькоголь є не тільки руїною для одиниць, але він готов зруйнувати нам підстави наших найсильніших організацій, на яких опирається ціле наше життя в Америці.

Ось тому треба й нам в Америці приступити до ліквідації пиянства. Треба виелімінувати горівку з всяких забав, пікніків і святочних вечер.

Бо який хосен з парохіяльних пікніків, коли парохіянин мусить на них пити, щоби в той спосіб був дохід на церкву? Чи не дешевше обійшлося би, коли би вчити людей допомагати церкві в инший спосіб? А скільки то маємо нещасть по фабриках через пиянство. Прийде чоловік заморочений алькоголем рано до роботи і не диво, що машина обірве йому руку. Таких нещасливих випадків маємо без ліку.

Тому треба й нам в Америці взятися всіми силами до боротьби з алькоголем. Ми мусимо скінчити з тим розумованням: що кому до того, що я пю коли пю за свої гроші. Ще й приспівують у нас: А що кому тай до того, що я упилася, не за ваше я упилася, в мене курка знеслася, я за яйця впилася.

На те відповім словами американського письменника Емерсона: Чоловік має право до своєї душі. Це є його власність і з нею може він робити, що захоче. Може рівнож визнавати, яку хоче віру. Але до його діл має громадянство певне право. Бо коли людина жиє погано й її наслідують, то через те повстає згіршення в громаді. Діла людини є звязані з загалом і людина не повинна думати в той спосіб, що инших це не обходить, як вона себе веде: добре чи зле.

В. Гасій,
Трентон, Н. Дж.

— Сулухай. смаркачу, чи ти завжди мусиш мати останнє слово?

— А чи я знаю, вуйку, що вже не матимеш нічого більше до сказання?

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ЙОНҐСТАВН, О.

Шевченківське Свято.

В неділю, 23 березня с. р., відсвяткувала тутешня українська православна громада память Тараса Шевченка.

З нагоди 69 літних роковин смерти генія-поета Тараса відслужив о. М. Кучер по Службі Божій панахиду за упокій душі генія. Перед панахидою виголосив священик патріотичну, зворушаючу до сліз проповідь.

Вечером того дня в 7-ій годині відбувся святочний концерт з нагоди 116-літних уродин поета Тараса. Обширна галя Народного Дому була виповнена присутними. Вступне слово виголосив о. Марʼян Кучер. Концерт складався з сімох обширних частей. Всі пісні під проводом священика випали дуже добре. Декламації були виголошені з чуттєм і дуже вправно. А. Прокопчак і В. Войтович відограли дві пісні на скрипках, які випали гарно і поправно. Дві сольові пісні: „Я сьогодня щось дуже сумую" і „Як почуєш часом" відспівала пані Ю. Кучерова і то з великим чуттєм і милозвучно.

Реферат про Тараса Шевченка в часі концерту виголосив о. Кучер. Реферат був добре обдуманий. При закінченню реферату всі присутні встали з місць і віддали честь невмирущому генієви Тарасови. По концерті забрав голос знов о. Кучер і попросив присутних, щоби відсвяткування торжества в честь Тараса Шевченка зазначили ділом і то в той спосіб, що зложать добровільні жертви на Рідну Школу в Галичині, при чім представив положення Рідної Школи під польською займанщиною. Збірку перевели пані Юлія Кучерова і Юлія Войтовичева. В Йонґставн є тепер безробіття, та мимо того збірка випала досить додатно. Зібрано $40.45, які переслано через Обєднанне до краю.

Жертвували на Рідну Школу слідуючі: о. М. Кучер 2 дол. по 1 дол.: Юлія Кучерова, М. Бойко, Ю. Баган, О. Буньовський, І. Кравець, С. Середницький, М. Хайко, Н. Левицький, Борис Теодосов (Македонець, приятель Українців), М. Середницький, І. Кіхтан, С. Дилин, С. Сиктор, І. Баган, Параскевія Господар, Олекса Кореньдович, І. Іваськів, К. Присташ, С. Ворожбит, Н. Присташ, І. Дубинський, Марія Дворська, С. Мош; по 50 центів: М. Кренціпрох, Д. Ю. Войтович, І. Іванчак, С. Роган, А. Морозко, В. Пусь, М. Лінинський, М. Кіхтан (мол.), Л. Сенчишак, А. Кравець, І. Іванчук, М. Нестор, І. Яким, Д. Федина, М. Ґеряк, Марія Пусь, Марія Буняовська, Вікторія Мирдич, Т. Заміщак, І. Косач, Леся Кучер і Дусьо Кучер; по 35 центів: А. Яцинич; по 30 центів: М. Конешак, Ю. Іваськів; по 25 цнт.: І. Григорчук, В. Конешак, Е. Цицик, А. Кіхтан, А. Макар, А. Дубінська, Н. Павлечко, Н. Лопушанський, С. Кріль, М. Сорока, В. Ганкевич, І. Лопушанський, Н. Н., Н. Н.

По концерті відограли дівчата штуку в трох діях „Пташка щастя" Ф. Аляхновича. В ролі Янка грала Анна Буньовська, за Маланку виступала Настуня Кіхтан, в ролі жида грала Марія Волощак, за лісовика грала Марія Джурман, за русалку Марія Когут, а за лісних духів: Єлисавета Цицик і Параскевія Кравець. Представлення випало надсподівано дуже добре. Анна Буньовська в ролі Янка грала знаменито, а Настуня Кіхтан в ролі Маланки, жінки Янка, віддала свою ролю дуже вправно, таксамо й інші аматори дуже вміло віддали свої ролі. Сі дівчата аматори се члениці з Українського Дівочого Товариства Ольги Бесарабової (УДТОБ)). До того товариства належить тепер 38 дівчат, одні з них працюють на своє удержання, а інші ходять до гайскул. Два рази тижнево дівчата мають сходини, на яких відбуваються виклади з ґеоґрафії, історії України і української літератури, та проби співу. На виклади сходяться члениці дуже охочо. Виклади виголошує о. М. Кучер. Товариство пропаґує українські вишивки. Курс вишивок провадить пані Юлія Кучерова. До вишивання дівчата беруться з великим захопленням.

В часі павзи поміж першою і другою дією говорив о. М. Кучер в справі конскрипції. Поясняв присутним дуже докладно вагу конспірації і напімнув, щоби кождий записав свою мову як українську.

На закінчення свята в честь генія Тараса Шевченка відспівали дівчата з Дів. Тов. Ол. Бесарабавої свій гимн: „Стомлені ділом, зломані тілом" слова Петра Карманського, а опісля „Ще не вмерла України". Сей день лишиться на довго в памяти української громади в Юнгставні і не небуде одного байдужого захоплять до народної праці.

Н. Спаский.

—o—

ДІТРОЙТ, МІШ.

На Всенародне Віче!

Глум над всякою справедливістю це суд над Єфремовим і иншими культурними українськими діячами, котрі не хотіли погодитися з пануванням Москви над Україною, а змагали до Самостійної України.

Харківський Суд повинен стрінутися з загальним протестом української іміґрації. Отсей суд надається найкраще до освітлення московського поневолення України. Дітройтські Українці обговорять оті справи на великім протестаційнім вічу, яке відбудеться в **Українській Хаті** при 3464 Сикат ст., 4 травня, в годині 2-ій пополудни.

—o—

ВУНСОКЕТ, Р. АЙ.

Готуймося звеличати память Івана Франка.

Дня 27 квітня відбув Комітет допомоги Рідному Краєви збори в справі святкування 14 роковин смерти нашого каменяра Івана Франка.

Всі заявилися за те, щоби наші громади не забували за свята в память Франка, бо такі торжества скріпляють нашого духа, будять завзяття і готовість до дальшої боротьби за наше національне визволення.

На зборах піднесено, що такі свята як в память Франка повинні бути всенародними і тому належить закликати до участи в тих святах усі національні товариства.

І ось тому рішено скликати щедрі збори на день 4 травня, на які запрошується всі товариства, сестриця, братства та парохії.

Концерт відбудеться 25 травня. Весь дохід призначений на Рідну Школу і бойову акцію.

М. Скибінський.

ДІТРОЙТ, МИШ.

Д-р Кібзей заіменований міським лікарем.

Треба признати, що наш громадянин, д-р А. Кібзей, проявляє неабияку активність. Відбувши подорож до Европи та відвідавши Галичину й Велику Україну, дав він ряд відчитів, в яких представив нам відносини на рідній землі, а відчити були дійсно дуже цікаві.

Д-р Кібзей зголосив рівнож свою кандидатуру на радного міста Гемтремку. Дістав 1,400 голосів, а бракувало до номінації всього якої сотки голосів. Колиб Українці були поставилися до тих виборів ще більш серіозно, то д-р Кібзей був би таки вийшов. Але що не вдалося за першим разом, це вдасться за другим.

Сейчас по тих виборах назначено д-ра Кібзея містовим лікарем. Це є політичний здобуток з боку Українців і так треба на це глядіти й тішитися, що д-р Кібзей одержав це назначення. Складаючи нашому діяльному громадянинови з того приводу щирі побажання, долучуємо до них ще й другі побажання зприводу одружіння д-ра Кібзея з п-ною Марíянною Нели.

І. К.

— Але чи ця галка на парасолі справді з слонової кости? Чи можете дати ґарантію?

— Можу впевнити вас, пане, що вона зі слона, хіба що слон мав фальшиві зуби.

— Чого ти так збентежився, прочитавши того листа?

— Бо автор грозить мені, що вбє мене, коли я не оставлю в спокою його жінку.

— Ну, а ти не можеш?

— Та певно, що ні, бо не знаю, котра це жінка й котрий чоловік!

—o—

Учитель: Павло Книш, назви мені десять диких звірів.

Ученик: Лев, тигр, ле…

Учитель: Сідай! Андрій Шпак, назви ти мені десять диких звірів!

Ученик: Лев, ле…

Учитель: Сідай! Захарко, назви ти мені десять диких звірів!

Ученик: Сім львів і три тигри, пане професор.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

СЕЙНТ ЛУІС, МО.

З свята державности і коляди на Рідний Край.

Так за 11 літ спромоглася отсе наша громада перший раз на свято в память нашого державного відродження. Сумне це, але правдиве. Нарід тут не винуватий, а провід. Влаштовано це свято спільними силами наших місцевих товариств і братств. Не взяла участи греко-католицька парохія.

До святочного комітету ввійшли: М. Дмитришин, голова; Марія Круховська і Д. Чернявський.

Свято випало дуже гарно. Була гарна й добірна концертова програма й добрий, святочний настрій. Українська Православна Громада є рада, що за її почином доконано такого гарного діла.

На цім концерті жертвували по $3: М. Кульчицький; по $2: Н. Борусевич, Н. Пильович, Ю. Павлишин, В. Щупляк, П. Лесів, д-р Сімон, д-р Клим, М. Коваль, М. Єзуско; по $1: Е. Марціновський, о. В. Дяків, М. Левицький, О. Хоцінський, Н. Федчак, Е. Пюркевич, Добромільська, О. Пасічник, П. Павліковський, М. Добромільський, І. Онуфрей, М. Слонський, Ґ. Салабай, М. Федина, М. Конрад, А. Савіцька, Г. Поцілуйко, І. Любчин, А. Ґрамоцька, О. Матра, М. Волянський, М. Круховський, Г. Чайковська, Василюка, Любчин, С. Репчак, Т. Єзуско, Т. Владика, Гатлан, І. Ґреськів, А. Кондрат, І. Онуфрей, В. Кокорудз, С. Левицький, І. Митрик, М. Квасний, В. Паращак, А. Ґромоцький, Д. Музика, П. Іщук, М. Стеців, М. Бартіш, Робак, І. Добромільський, В. Лоґуш, Й. Хлопик; по 50 ц.: С. Паращак, Петришин, Скірка, В. Гук, Р. Стефан, Й. Стефанів, М. Паращак, Мілешко; по 25 ц.: К. Волянська.

Разом зібрано $70.25, а з відзнак прийшло $17.70.

М. Петрівський зібрав на листу: Петрівський $5, Тимко Шпить $5; В. Білик $2, В. Андревс $2. Разом $14.

М. Дмитришин зібрав на листу: М. Войтусишин $1, А. Хомик $1, М. Дмитришин $1. Разом $3.

Загальний дохід листопадового свята і збірка з лист виносить $104.95. Розходу було $30.50. Осталося $74.45, з чого вислано на будову дому українських інвалідів $50, на боєвий фонд $14.45, а на політичних вязнів $10. Разом вислано до Обєднання $74.45.

Діти української школи при укр. православній церкві заколядували: по $2: О. Ґрамоцький, М. Кульчицький, П. Лесів; Д. Єлечко $1.50; по $1: Ілія Любчин, Т. Владика, М. Федина, В. Петришин, М. Стадник, М. Квасний, С. Репчак, М. Паращак, Т. Шевців, М. Левіцький, М. Бартіш, В. Щупляк, М. Борусевич, М. Єзуско; Стефанів 75 ц.; по 50 ц.: Тереса Паращак, В. Лобуш, Д. Музичка, Й. Хлопик, Е. Марцінковський, Юл. Микуляк, Хоцінський, Софія Паращак, М. Таландо, Василь, М. Волянський, Ґардибайло, В. Гук, І. Онуфрей, Н. Н.; Гасяк 25 ц. Разом $32.

Зібрали на листи: Гатлан $6.65, Анна Ґрамоцька $4.75, Анна Єзуско $2.80, Анна Федина $4, Іван Хлопик $2.30; Анна Владика $2.10, Бронислава Микуляк $2.30, Софія Добромільська $1.50, Анна Нищій $1.50, М. Слонський $1, Іван Стефанів 75 ц., Ольга Квасна 75 ц., Катерина Маґац 50 ц., Стефан Тимкович 50 ц., Дмитро Волянський $1.65.

Разом $33.05.

До Обєднання вислано $65.05 а то на будову дому інвалідів $50, а на Рідну Школу $15.05.

о. Василь Дяків.

—o—

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ.

На читальню „Просвіти" в Виськівцях на Волині.

Громадянин Василь Томчук одержав з рідного села на Волині листа, в якім йому доносять, що там народжується нове життя. На допомогу читальні „Просвіти", яку задумали побудувати в Васьківцях, повіт Кременець, зложили по $5: В. Томчук і А. Михалечко, по $2: А. Трачук, М. Андрейчук, Анна Гузар $1. Разом вислано до Обєднання $15.

МОСКВА СУДИТЬ УКРАЇНЦІВ.

Любч.: Корчинський був за те, щоб заключити союз з Денікіним, за те був і Петлюра?

Ст.-Чернях.: Я ніколи не була за згоду з Денікіним. Я завжди ставилася до цього з обуренням. А це жінкам говорили, що вони не розуміються на реальній політиці.

Любч.: Згадує про часи Директорії, переговори її з Французами, німецьку окупацію, згоду С. Петлюри з Савінковим. Як оцінювати ті факти?

Ст.-Чернях.: Це — історичні непорозуміння.

Любч.: Ідеалом Скоропадського була самостійна Україна?... Так?

Ст.-Чернях.: Він хотів обєднати Расею.

Любч.: От ви бачите: істнують в СРСР незалежні національні републики, такі навіть, як татарська, вільно говорити по татарськи та як хочете. Так це вам радянська національна політика.

Ст.-Чернях.: Прикажете — і по татарськи заговорять!

Любч.: СРСР договором застерігає права окремих національних републик. Визнаєте ви це?

Ст.-Чернях.: Визнаю, але нема української національної культури, а я стою за неї.

Любч.: Чи були ви на 2-му засіданні СВУ?

Ст.-Чернях.: Була.

Любч.: Програму чули?

Ст.-Чернях.: Чула.

Любч.: В програмі говориться про незалежну Україну. Цей пункт зреалізував український пролетаріят.

Ст.-Чернях.: Так, зреалізував.

Любч.: Відносно викупу селянами земель, що є в програмі, ви не заперечували?

Ст.-Чернях.: Ні, я не заперечувала.

Любч.: В зізнаннях своїх ви написали, що без приватної власности неможлива еволюція матеріяльної культури.

Ст.-Чернях.: Я не визнаю приватної власности на фабрики, залізниці.

Любч.: На щож вам потрібна приватна власність?

Ст.-Чернях.: На те, що я придбала, заробила і що я можу і маю право передати своїм дітям... Власність на фабрики повинна бути у робітників... Я сама була в робітничому осередку, — я, як робітниця, працювала за станком 2 роки, і становище робітника я не тільки зрозуміла, але й відчула... розумієте — відчула...

Любч.: А якби ви попрацювали три роки, то, очевидно, не вступалиб до СВУ?

Ст.-Чернях.: Можливо...

Любч.: В програмі СВУ сказано про 50 дес., як максімум. Як ви собі уявляєте це? Значить, кожному селянинові припадалоб по 50 десятин?

Ст.-Чернях.: Це не моя спеціяльність. Можливо, що й по 50 дес.

Любч.: А знаєте ви, що в такім разі землю дісталоб лише 720 тис. господарств. Коли рахувати по 5 душ на родину, то всього землю малиб 3.5 міл. Ну, а щож робилиб 27 міліонів?

Ст.-Чернях.: А решта збунтується і зробить так, як це буде їм краще.

Любч.: Отже виходить, що ви самі проти себе організували бунт?

Ст.-Чернях.: Виходить.

Любч.: Ну, а щож треба було зробити, щоб цього не було?

Ст.-Чернях.: Щож, треба було арештувати 45 чоловіка, і все булоб у порядку...

Любч.: Чи правдиво я розумію вас? Значить, радвлада добре зробила, що заарештувала вас, щоб проти вас не було повстання?... та що ви самі санкціонувалиб арешт, а навіть і підписалиб ордер?

Ст.-Чернях.: Очевидно...

Любч.: Гм... Да!... В зізнанню ви пишете, що ви проти смертної кари. А пригадуєте ви часи Ковенка та Коновальця? Коли розстріляно большевика Врублевського? Коли кожний день в ґазетах Директорії можна було читати: „кинувся тікати"... а оце „кинувся тікати" означало, що людину застрілили...

Ст.-Чернях.: Я завжди була проти смертної кари, але я ніколи не писала в ґазетах.

Любч.: Чи були нелеґальні орґанізації проти Ковенка і Коновальця, і чи приймали ви участь в них?

Ст.-Чернях.: Ні.

Любч.: Коли повертали на Україну с.-д., с.-ф., — був ужитий проти них терор?

Ст.-Чернях.: Ні, не було. Я, як жінка, завжди була проти смертної кари.

Любч.: Проти нас Кутєпов, Петлюра, ріжні білоґвардейські змови. Чи має право 95 проц. населення Рад. України боротися найвищими мірами охорони?

Ст.-Чернях.: Я ніколи не була за якийбудь терор.

Любч.: Як всеж таки ви розумієте українську національну культуру?

Ст.-Чернях.: Потрібно, щоб не розривалася культурна традиція українського народу. Український народ був піонером соціялізму. Його традиція — це національна культура. Вона зафіксована ще за часів Запоріжської Січі. А конституція Орлика...

Любч.: А коли це було?

Ст.-Чернях.: В 16—17 столітті.

Любч.: А ми живемо вже тепер?... Чи не вважаєте ви, що жовтнева революція — це кладка між минулим і сучасністю?

Ст.-Чернях.: Я маю на увазі стару традицію...

Любч.: Не будемо говорити про Орлика. Він не створив державної орґанізації. А от, ви погоджуєтесь зі змістом сучасної української культури?

Ст.-Чернях.: Я хочу глибокої національної культури.

Любч.: Значить, ви проти трактора, а за вола, як Дурдуківський?

Ст.-Чернях.: Ні. В українському народі заложені найглибше соціяльні почуття. Він не зносить рабства — це завжди я казала.

Любч.: Щож ви хочете накінець?

Ст.-Чернях.: Більше волі.

(Дальше буде).

В залізниці один пасажир каже до другого: „Пане, се безличність! Ви сіли на мій капелюх".

Другий пасажир махнув рукою і відповідає: „Пусте! То не їжак".

ВІСТИ З СІЧОВОГО БАЗАРУ „СУРМА",

103 ЕВЕНЮ А, НЮ ЙОРК.

По успішнім концерті українського Скрипкового артиста проф. Р. Придаткевича відновився в сторі попит за його творами на скрипку. Родичі з дітьми приходять і питають за „Козачком, Янічком і З буйним Вітром розмовонька", котрі не мали, беруть і питають чи буде проф. Придаткевич видавати більше.

Українська година на радіо стає чим раз серіознійша. Такої програми, яку приготовлено на неділю, 4 травня, тяжко повторити. Прот. Корсуновський, Л. Ординська, Давиденко, Гарчанівна, зі співаків, а В. Чосник, Стембер і Вдовяк з музикантів, всі артисти першої кляси і хто має радіо хай тої неділі не пропустить.

Камерів до роздачі більше в Сурми нема. Шістьдесять дітей, котрі поспішились, то дістали. Хто принесе до стору адресу свого знакомого, що ще не має радія, тому дамо тікета до Галівуд Театру.

Ще лишилося пару примірників Літературно Наукового Вістника. Хто хотівби його дістати хай пришле 35 центів. (Це спеціяльно цікаве число).

Берко, український бизнесмен з Перт Амбой, замовив через телефон радіо для свого знакомого. За дві годині вже грало радіо на місци. Костумер вдоволений і добр. Берко вдоволений. Гарно, коли є в нас такі бизнесмени, що посилають до своїх. В нас так дешево, як і в других, даємо на сплати, маємо всі моделі, обслуга добра, все як слід. Хочете переконатись задзвоніть ДРАЙ ДАК 3752. Міс Марія Стегніцька, котра відповідає телефони, Вам все пояснить і подасть ціну.

Відвідали Сурму: Кара Стенфорд Кіббі, завідателька великої Американської Музичної Школи з 3-тої вулиці в Ню Йорку; казала, що там ходить богато українських дітей, всі надзвичайно гарно учаться; з тої школи між инщими вийшов В. Чосник, теперішний менаджер української години на радіо

Також був Василь Лутяк, походить з Закарпаття, був в Америці дяком через 30 літ. Тепер роботи немає, питав, чи не мігби продавати рекорди. В сторі переконалисмося, що він знає много пісень з Закарпаття, котрих нема на рекордах ані їх тут молодяки не знають, то післано його до професора Гайворонського і той відписав 10 найгарніших пісень. Проф. Гайворонський їх переробить на хор і видасться, щоб наші браття в Америці мали свої рідні пісні, а не якісь словацько-малярські, що послугуються по всіх концертах.

Купили: Антін Муж, Ет Ватер Кент комбінейшен. Лазар Бойда з Бруклина Колстер радіо. Панько Волчук з Стемфорд, Маджестик Комбінейшен. Д. Барик з Бруклина, Віктор Комбінейшен.